

Zločin in kazen v romanu Dostojevskega

Roman je napisan v realizmu, v smeri psihološkega realizma. Delo je nastalo istega leta, kot je pri nas izšel prvi roman Josipa Jurčiča, *Deseti brat*. Roman *Zločin in kazen* pa predstavlja enega od vrhov realizma. Glavni junak Raskolnikov, mlad študent, ki ga zaradi bede v kateri živi obsede ideja o nadčloveku, v imenu katere ubije staro oderuhinjo. Za storjen zločin sprejme na koncu kazen, kazen v obliki prisilnega dela v Sibiriji.

Raskolnikov je živel v majhnem podnajemniškem stanovanju, za katerega večkrat ni zmozel redno plačevati najemnine. Da bi prišel do denarja je večkrat zastavljal različne predmete pri stari oderuhinji Aljoni Ivanovni. Po karakterju je bil zamišljen in bolj vasa zaprt človek, ki je bil sposoben cele dni prebiti v svoji sobi in razmišljati. Tako je prišel do ideje o nadčloveku, ki mu je v imenu splošnega dobrega dovoljeno vse, tudi moriti. Po njegovem prepričanju namreč na svetu ni več boga, ki bi vzpostavljal red, zato se na njegovo mesto postavi sam. Skrbno premišljeni in načrtovani umor Raskolnikov tudi izpelje, le da poleg stare oderuhinje ubije še njeno ubogo, povsem nedolžno polsestro. Vendar pa Raskolnikov pred zločinom ni vedel, da ga bo tako močno pekla vest. Takoj po uboju se začneja njegova strašna notranja drama.

Raskolnikov se, obtežen z zločinom, spremeni tudi v velikega dobrotnika. Družini tragično umrlega Marmeladova, pomaga z edinim denarjem, ki mu ga pošljejo od doma. Vendar pa se s svojo dobroto do revne družine, ne more oprati zločina. Vest ga vse močneje prganja, teža storjenega umora, je zanj čedalje hujša. Edini človek, ki mu po hudem notranjem trpljenju lahko zaupa in prizna storjeno dejanje je hčerka Marmeladova, Sonja. Sonja mu pove, da mora storjeni zločin najprej priznati, nato pa prevzeti tudi kazen zanj.

Raskolnikov se s Sonjino pomočjo javi na sodišču kot zločinec. Obsodijo ga na prisilno delo v Sibiriji. Izgnanstvo v Sibiriji je očiščenje tako zanj, kot Sonjo, ki ga vseskozi spremlja. Kot nekdanja prostitutka se mora očistiti tudi sama. Vstajenje je za oba mogoče samo po prestani kazni, ki bo trajala sedem let.

Raskolnikov je primer človeka, ki samaga sebe obtoži s hudim zločinom. Čeprav se je ob načrtovanju umora prepričeval, da si z njim ne sme otežiti vesti, se to zgodi, z največjo možno silovitostjo. Iz njegovega primera je mogoče povzeti, da vsak zločin zahteva tudi kazen. Ko zločin prizna in sprejme kazen, se zanj začneja novo obdobje življenja, ki ga ne živi več sam. Saj je v njegovo življenje stopila Sonja.